

Mesura Govern

**Projecte pilot de formació per al retorn i el reintegrament voluntari al
Senegal**

I. CONTEXT: La població sense sostre de la ciutat de Barcelona

A l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports existeixen diferents serveis i programes adreçats a l'atenció de les persones sense sostre que viuen a la ciutat.

De les dades facilitades per la Direcció de Família i Serveis Socials de l'Àrea, en podem distingir tres tipologies de la població sense sostre de la ciutat :

1) Població itinerant galaico-portuguesa

Són persones d'ètnia gitana i d'origen galaico portuguès que viuen en assentaments mòbils a la ciutat. La instal·lació d'autocaravanes en determinats espais per part d'aquests grups és la forma de vida que tenen interioritzada com a normalitzada, i per aquesta raó no mostren motivació per canviar-la.

Segons les dades de juliol de 2011 facilitades pel Servei d'Atenció Social a Població Itinerant Galaico Portuguesa (SASPI) depenent de la Direcció de Família i Serveis Socials, hi ha **113 famílies en 17 assentaments**, situats majoritàriament al Districte de Sant Martí i un al Districte de l'Eixample. Aquests assentaments estan compostats per un total de **441 persones**, 199 de les quals són menors de setze anys.

Des del Servei d'Atenció Social a la Població Itinerant Galaico Portuguesa (SASPI) s'ofereix atenció en medi obert per a intentar millorar les condicions de vida d'aquesta població. Els professionals intenten vincular-se a les famílies i establir amb elles plans de treball individualitzats. El juliol de 2011 hi havia **82 famílies ateses des d'aquest Servei**, compostades per un total de **325 persones**, 169 adults i 156 menors de setze anys.

Hi ha 116 menors que han estat escolaritzats al curs 2010-2011 i hi ha 36 noves inscripcions de menors pel curs escolar 2011-2012. La resta de menors no estan en l'edat d'escolarització obligatòria.

2) Població nouvinguda que ocupa naus industrials en desús

Des de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports es va encarregar al Servei de Gestió de Conflictes una intervenció sobre l'ocupació de naus i solars que s'està produint al Districte de Sant Martí, amb l'objectiu de fer una primera aproximació sobre els nombre de llocs ocupats, el nombre de persones residents, les nacionalitats, les activitats que es duen a terme, etc.

D'aquesta intervenció s'extreu que al Districte de Sant Martí hi ha un total de **22 naus industrials en desús o solars ocupats** per persones sense sostre, amb un nombre aproximat de **270** persones que hi pernocten.

*ESPAIS EN DESÚS OCUPATS						
	TIPUS	LOCALITZACIÓ	NÚM. PERS.	PROCEDÈNCIA	ACTIVITAT	CONTACTE SERV.SOCIALS
1	Solar	C/ Àlaba, 2-8	13	Gitano romanès	Recollida ferralla	Cap contacte
2	Nau	Almogàvers, 112	30	Europeus, Índia, Rússia, Xina	Almoïna, Recollida ferralla	Alguns CSS, SIS, menjadors socials
3	Nau	C/ Almogàvers, 210	5	Gitanos autòctons	Recollida ferralla	CSS
4	Nau	C/ Badajoz, 112	50	Subsharians, Romania, Sudamericans, Països Est,	Recollida i Venda de ferralla	Cap contacte
5	Nau	C/ Cristófol de Moure, 65-69	5	Gitanos autòctons	Recollida ferralla	CSS
6	Solar	C/ Cristófol Moure, 200	2	Països de l'Est	No es detecta	Cap contacte
7	Solar	C/ Joan d'Austria, 101	8	Romania	Recollida ferralla	Cap contacte
8	Casa	C/ Josep Pla, 146	4	Romania	Recollida ferralla i roba usada	1 amb CSS
9	Nau	C/ Josep Pla, 146	15	Subsaharians, Argentina, Romania	Recollida ferralla	Cap contacte
10	Solar	C/ Llull, 43-45	16	Romania	Ferralla	SIS i CSS
11	Solar	C/ Llull, 46	7	Autòctons, Romania, Magrebins, australià	Recollida ferralla	Alguns SIS
12	Solar	C/ Llull, 73	7	Romanesos i portuguès	Ferralla	Cap contacte
13	Solar	C/ Meridiana, 58-60	3	Romania	Recollida ferralla	SIS i CSS
14	Nau	Passatge Vinyassa, 25	4	Romania	Recollida ferralla	Coneixen CSS però no són usuaris
15	Casa	C/ Pere IV, 139	2	Magrebi	No es detecta	Cap contacte
16	Nau	C/ Pere IV, 465	10	Etiòpia i Senegal	Atur	Alguns CSS i centre Narco
17	Casa/Local	C/ Pere IV, 467-471	13	Senegal, Romania, Autòctons	Recollida de ferralla	Alguns contactes amb CSS i centre Narco
18	Nau	Rambla Prim, 261-263	2	Egipte, Autòcton	Atur, treballadors construcció	Cap contacte
19	Nau	Dr. Trueta, 186	11	Senegalesos, xinesos	Ferralla	AVV Poble Nou
20	Nau	C/ Zamora, 70-72	8	Senegalesos	Compra i Venda de ferralla	Cap contacte
21	Nau	C/ Zamora, 76	5	Magrebins i romanès	Ferralla	CSS
22	Nau	C/ Zamora, 75-77-79	50	Subsaharians	Ferralla i estudi de música	Alguns contacte CSS

*Dades a data 10 de setembre 2011

3) Persones sense sostre que viuen soles o en grups

Les persones sense sostre són aquelles que es troben en situació d'exclusió social inicial, avançada o consolidada i que no disposen de domicili fix. Aquestes persones poden viure al carrer de manera solitària o en grups.

El mes de juliol de 2011, un total de **930 persones sense sostre** han utilitzat recursos d'acolliment nocturn de la ciutat.

El mes de juliol de 2011, hi havien **734 persones sense sostre** als carrers de Barcelona, de les quals **678 viuen soles** alhora que existeixen **9 grups constituïts per un total de 56 persones**.

D'aquesta població, **304 són espanyoles, 231 estrangeres comunitàries i 199 estrangeres no comunitàries**, 115 de les quals es troben en situació administrativa irregular. Els Districtes amb major incidència són Sants, Ciutat Vella, Sant Martí i l'Eixample.

De les 734 persones sense sostre :

- **171** es troben en **fase inicial**
- **203** en **fase avançada**
- **360** en **fase consolidada**

El Servei d'Inserció Social (SIS) ofereix atenció en medi obert, primera acollida i tractament mitjançant:

- Equips de detecció i d'atenció al carrer que treballen conjuntament amb els serveis sanitaris i s'encarreguen de motivar a les persones perquè acceptin ser ateses en serveis i recursos específics, i
- Equips de primera acollida i tractament social, que amb el suport psicològic, mèdic i jurídic atenen a aquelles persones que manifesten la voluntat d'establir un pla individualitzat d'inserció per a millorar la seva situació.

El mes de **juliol de 2011**, i segons dades del SIS, de les 734 persones sense sostre detectades **17 han estat allotjades**: 15 en centres de la xarxa d'atenció a persones sense sostre, una en un equipament residencial de gent gran i una en un Hospital Psiquiàtric.

II. Necessitat del pla pilot

Catalunya i en especial Barcelona, constitueixen una important destinació per a la població immigrant irregular. Els immigrants irregulars queden condemnats a una situació de vulnerabilitat indefinida.

Molts dels immigrants subsaharians a Barcelona malviuen en naus industrials en desús de la ciutat, com la nau industrial del c/ Badajoz 112.

III. Projecte

Per aquesta raó, es planteja un projecte pilot de formació per al retorn voluntari, adreçat, entre d'altres, als senegalesos que vivien al c/ Badajoz 112, que consistirà en un pla d'inserció individualitzat vinculat al compromís de retorn al país d'origen per part dels participants, no com a expulsió sinó com un acabament del seu procés migratori.

L'Ajuntament de Barcelona vol dur a terme aquest projecte com a prova pilot del que podria arribar a ser un futur programa.

Tanmateix, cal tenir en compte que la Llei Orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i les seves modificacions posteriors, atorga les competències sobre la gestió dels fluxos migratoris exclusivament a l'Estat.

Els assumptes relatius al control de fluxos acaben concretant-se en l'existència de persones amb situacions jurídiques irregulars en llocs concrets del territori, és a dir en municipis, en aquest cas Barcelona, on acaben residint de forma precària i vulnerable.

Es per tot això, que des de l'administració municipal de Barcelona, i per l'especial interès en trobar sortides a situacions jurídico-administratives molt complexes, s'ha volgut poder donar una opció, que va molt més enllà de l'ajut social d'emergència. Aquesta prova pilot comporta una proposta per al retorn voluntari i el reintegrament amb garanties en el país d'origen, a través de la formació, per aquelles persones en situació vulnerable que han vist com el seu projecte migratori ha fracassat.

III.1 Objectius del projecte pilot

L'**objectiu del projecte** serà proporcionar una formació específica durant un període de quatre o cinc mesos per al seu futur professional al Senegal, amb la finalitat d'afavorir el reintegrament d'aquelles persones que viuen en condicions infrahumanes en solars en desús que considerin que el seu projecte migratori a Catalunya ha finalitzat i manifestin la voluntat de reintegrar-se al seu país d'origen, el Senegal.

Anirà adreçat a un grup de 15 a 20 senegalesos, molts d'ells en situació irregular que mostrin motivació per a canviar la seva situació i retornar al seu país d'origen.

Les característiques del programa:

- Serà un Pla d'inserció voluntari amb compromís de retorn al país d'origen per part dels participants.
- Els participants realitzaran un curs formatiu de 4/5 mesos en oficis que tinguin possibilitats d'inserció laboral al Senegal, impartit des de BCN Activa.
- Els participants hauran de signar un compromís amb l'Ajuntament on quedaran recollides les obligacions i deures dels participants i de les Institucions que participen en el procés, així com el compromís de retorn al Senegal.
- L'Ajuntament de Barcelona donarà un document acreditatiu de la formació rebuda als participants.
- Un cop retornats al Senegal, es realitzarà mitjançant una ONG instal·lada al país, un procés d'acompanyament que col·labori en la inserció laboral.
- S'estudiaran formes de manutenció dels participants entre tant duri la formació.

III.2 Fases del programa

El programa constarà de les següents **fases**:

1) **Fase inicial**

- Per part de l'Ajuntament de Barcelona: selecció dels possibles candidats realitzat per un treballador social de l'Ajuntament de Barcelona no vinculat a cap Centre de Serveis Socials. Es farà una exploració individualitzada de la situació personal i social i de la motivació d'aquells senegalesos que es presentin de forma voluntària. Tots aquells senegalesos que tinguin el perfil per participar en el programa seran derivats a Barcelona-Activa.
- Per part de Barcelona Activa, s'assignarà un tècnic-tutor que farà un diagnòstic ocupacional dels preseleccionats per l'Ajuntament, on estudiarà les seves habilitats personals, la trajectòria professional, el nivell d'estudis, el nivell de comprensió de l'idioma, la motivació, ... Aquells participants que superin aquesta preselecció passaran a formalitzar un compromís escrit amb l'Ajuntament.

2) Formalització del compromís escrit

3) Fase de desenvolupament

- Per part de l'Ajuntament es farà un seguiment del procés formatiu dels participants i el control del compliment dels acords recollits en el compromís.
- Per part de Barcelona Activa s'impartirà el curs de formació i es farà un seguiment individualitzat del procés per part del tutor que els participants tinguin assignat. S'informarà al treballador social de l'Ajuntament de qualsevol incidència (grau d'assistència al curs, ...) o fet rellevant detectat en el procés dels participants. El curs consistirà en:
  - 255 hores de formació ocupacional
  - 30 de formació per al retorn
  - 15h de formació sobre empleabilitat

4) Fase de retorn al país d'origen

- Per part de l'Ajuntament es contactarà amb l'Organització Internacional de les Migracions (OIM) o amb l'Administració de l'Estat o de la Generalitat, per tal d'organitzar el retorn dels participants al país d'origen .

5) Fase de Reintegrant al país d'origen

- Durant un temps i a través de la xarxa d'oficines vinculades a l'Organització Internacional del Treball (OIT) es durà a terme una feina d'acompanyament intensiu als reintegrats.
- Per part de l'Ajuntament es contactarà amb les entitats de cooperació o ONG que actuen al Senegal per tal de donar una continuïtat, en un període inicial i per a un període determinat, acollint als participants en el programa i donant continuïtat al pla de reinserció, en forma de feina.

Caldrà valorar quines Institucions vol implicar l'Ajuntament al projecte pilot. Les possibles Institucions, amb les quals ja s'han establerts contactes són :

- **Secretaria d'Estat d'Immigració del Ministeri de Treball i Immigració.** Existeix un conveni bilateral entre Espanya i el Senegal.
- **Departament de Benestar de la Generalitat de Catalunya**
- **Oficina Internacional de Treball (OIT). Oficina Regional pel Sahel (Dakar).** Han editat recentment una guia pel reintegrament dels immigrants senegalesos a Espanya.
- **Cambra de comerç.** Per si empreses catalanes i espanyoles al Senegal poden tenir ofertes laborals per als participants del programa.
- **Organització Internacional de les Migracions (OIM).** Compta amb un programa de retorn voluntari, finançat per les administracions (Estat i Generalitat).

III.3 Recursos del Programa

- 1 Treballador social referent de l'Ajuntament de Barcelona
- Formació de Barcelona Activa
- Conveni amb l'ONG situada en el Senegal
- S'estudiaran formes de manutenció dels participants entre tant duri la formació.

Barcelona, 15 de setembre 2011